

Anonimizirana različica

Prevod

C-50/22 – 1

Zadeva C-50/22

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

25. januar 2022

Predložitveno sodišče:

Cour d'appel de Paris (Francija)

Datum predložitvene odločbe:

16. december 2021

Tožeča stranka:

SOGEFINANCEMENT

Toženi stranki:

RW

UV

[...] (ni prevedeno)

COUR D'APPEL DE PARIS (VIŠJE SODIŠČE V PARIZU, FRANCIJA)

Oddelek 4 – Senat 9 – A

**SODBA ZA VLOŽITEV PREDLOGA ZA SPREJETJE PREDHODNE
ODLOČBE**

PRI SODIŠČU EVROPSKE UNIJE Z DNE 16. DECEMBRA 2021

[...] (ni prevedeno)

PRITOŽNICA

Družba SOGEFINANCEMENT, poenostavljena delniška družba, ki jo zastopajo zakoniti zastopniki kot pooblaščenca za vročanje na navedenem sedežu,

[...] (ni prevedeno)
92724 NANTERRE CEDEX

[...] (ni prevedeno)

NASPROTNI STRANKI V PRITOŽBENEM POSTOPKU

RW

[...] (ni prevedeno)
93160 NOISY LE GRAND

[...] (ni prevedeno)

UV

[...] (ni prevedeno)
93160 NOISY LE GRAND

[...] (ni prevedeno) [Formalnosti]

DEJANSKO STANJE, POSTOPEK IN TRDITVE STRANK

Družba Sogefinancement je 5. novembra 2011 osebama RW in UV odobrila osebno posojilo v znesku 15.362,90 EUR, ki naj bi se odplačalo v 84 mesečnih obrokih v višini 430,85 EUR, brez zavarovanja, po fiksni letni posojilni obrestni meri 7,60 %.

Stranke so se 20. oktobra 2015 dogovorile o prestrukturiranju dolga v znesku 15.362,90 EUR, ki naj bi se odplačal v 83 mesečnih obrokih v višini 258,54 EUR od 15. decembra 2015 dalje.

Tribunal d'instance du Raincy (okrajno sodišče v Raincyju, Francija) je po tem, ko je družba Sogefinancement pri njem vložila tožbo, s katero je primarno predlagala, naj se osebama RW in UV naloži plačilo preostalega dolgovanega zneska, s sodbo, izdano v kontradiktornem postopku 25. januarja 2018:

- tožbo za plačilo razglasilo za dopustno,
- pogodbo med strankami, sklenjeno 5. novembra 2011, razglasilo za nično,

- zavrnilo uporabo člena 1231-6 code civil (civilni zakonik) in člena L. 313-3 code monétaire et financier (monetarni in finančni zakonik),
- osebama RW in UV naložilo, naj družbi Sogefinancement plačata znesek 1.309,65 EUR na podlagi posojilne pogodbe, in odločilo, da se na ta znesek ne bodo obračunale obresti,
- opozorilo na člen L. 311-48 (zdaj člen L. 341-8) code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov) in odločilo, da se dolgovani znesek oseb RW in UV zniža za zakonske obresti, izračunane na obresti, ki jih zaračuna posojilodajalec,
- dodelilo rok za plačilo osebama RW in UV, ki bosta morali dolg plačati v šestih mesečnih obrokih v višini 200 EUR in zadnjem mesečnem obroku v višini preostalega dolgovanega zneska, v nasprotnem primeru bo celota preostalih dolgovanih zneskov postala takoj izterljiva,
- preostale trditve družbe Sogefinancement zavrnilo.

Zadevno sodišče je po tem, ko je preverilo dopustnost tožbe, po uradni dolžnosti preizkusilo tožbeni razlog, ki se je nanašal na kršitev člena L. 312-25 code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov), in ugotovilo, da bi bilo treba pogodbo razveljaviti na podlagi člena 6 code civil (civilni zakonik), ker so bila sredstva posojilojemalcema nakazana manj kot sedem dni po sprejetju ponudbe za posojilo.

Družba Sogefinancement je z izjavo z dne 24. maja 2018 vložila pritožbo zoper to odločbo.

Pritožnica v skladu s svojimi zadnjimi predlogi z dne 8. februarja 2021 sodišču predlaga:

- naj izpodbijano sodbo v celoti razglasi za nično ali vsaj razveljavi,
- naj zavrne vse predloge oseb RW in UV,
- naj tožbeni razlog, ki se nanaša na ničnost pogodbe, razglasi za nedopusten, podredno, naj ga zavrne,
- naj predlog posojilojemalcev za prenehanje pravice do pogodbenih obresti razglasi za nedopusten oziroma naj ga zavrne,
- naj ugotovi, da je bila razglašena predčasna zapadlost, podredno, naj razglasi prenehanje posojilne pogodbe,
- naj osebama RW in UV solidarno naloži, da ji morata plačati znesek 13.974,41 EUR skupaj z obrestmi po pogodbeni obrestni meri v višini 7,60 % na leto od 31. julija 2018, v denarju ali potrdilih o plačilu, veljavnih za plačila, izvedena po 30. juliju 2018,

- podredno, naj jima v primeru ničnosti pogodbe *in solidum* naloži, da ji morata plačati znesek 28.000 EUR iz naslova vračila posojene glavnice skupaj z zakonskimi obrestmi, ter odloči, da sta še vedno dolžni plačati znesek 517,40 EUR skupaj z zakonskimi obrestmi,
- podredno, naj v primeru prenehanja pravice do pogodbenih obresti osebama RW in UV *in solidum* naloži, da ji morata plačati znesek 2504,36 EUR skupaj z zakonskimi obrestmi od 6. marca 2017,
- naj zavrne predlog oseb RW in UV za podaljšanje roka, podredno, naj terjatev razglasi za takoj izterljivo, če en sam zapadli obrok ne bi bil plačan,
- naj jima naloži plačilo zneska 1000,00 EUR na podlagi člena 700 code de procédure civile (zakonik o civilnem postopku).

Pritožnica na podlagi določb členov L. 311-14 in R. 632-1 code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov) v različici, ki se uporablja v obravnavani zadevi, trdi, da prvo sodišče ni moglo po uradni dolžnosti razglasiti ničnosti pogodbe, saj se lahko le potrošnik sklicuje na določbo o varovanju javnega reda, pri čemer očita prekoračitev pooblastil. Trdi, da ničnosti pogodbe ni bilo mogoče uveljavljati po izteku petletnega zastaralnega roka iz člena L. 110-4 code de commerce (trgovinski zakonik).

Poleg tega ugotavlja, da je bil sedemdnevni rok za sprostitev sredstev upoštevan, in navaja, da se notranji postopek „sprostitev“ sredstev zamenjuje z dejanskim izplačilom sredstev posojilojemalcema; pripominja, da posojilojemalca nista dokazala datuma, na katerega sta prejela sredstva.

Podrobno navaja znesek svoje terjatve.

Nazadnje se sklicuje na zastaranje zahtevka oseb RW in UV v zvezi s prenehanjem pravice do pogodbenih obresti.

Osebi RW in UV s predlogi z dne 29. oktobra 2018 sodišču predlagata:

- naj v celoti potrdi izpodbijano sodbo, razen v delu, v katerem je bila terjatev družbe Sogefinancement določena na glavnico v znesku 1.309,65 EUR,
- naj jima solidarno naloži, da morata družbi pritožnici plačati glavnico v znesku 517,40 EUR, povečanem za zakonske obresti, natečene od vročitve te sodbe,
- podredno, naj odredi prenehanje pravice do pogodbenih obresti v škodo družbe Sogefinancement in naj jima odobri daljše plačilne roke za poplačilo dolga,

- naj zavrne predloge družbe Sogefinancement in ji naloži, da jima mora plačati znesek 2000,00 EUR na podlagi člena 700 code de procédure civile (zakonik o civilnem postopku).

Nasprotni stranki v pritožbenem postopku trdita, da to, da je prvo sodišče po uradni dolžnosti preizkusilo ničnost pogodbe na podlagi člena L. 141-4 code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov), upravičuje narava javnega reda, ki jo imajo določbe, ki se uporabljajo. S sklicevanjem na člen 2224 code civil (civilni zakonik) prav tako trdita, da petletni zastaralni rok predloga za razglasitev ničnosti ne začne teči od datuma sklenitve pogodbe, temveč od dne, ko je bil ali bi moral biti imetnik pravice seznanjen z dejstvi, ki mu omogočajo njeno uveljavljanje, v tem primeru od obravnave pred prvim sodiščem.

Trdita, da pritožnica ni upoštevala sedemdnevnega roka, določenega v členu L. 311-14 code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov) v različici, ki se uporablja v obravnavani zadevi, za sprostitev sredstev, in se čudita, da banka ni dokazala datuma izvedbe nakazila izposojene glavnice.

Zatrjujeta, da je ukinitiv obresti upravičena glede na člen 1343-5 code civil (civilni zakonik), in ugotavljata, da je prvo sodišče storilo napako pri izračunu zneska, ki ga še dolgujeta.

Sklicujeta se na negotov finančni položaj.

[...] (ni prevedeno) [Postopkovne navedbe]

To sodišče je po prejemu stališč strank in mnenja državnega tožilstva s sodbo z dne 1. julija 2021 na Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) naslovilo prošnjo za mnenje o teh dveh vprašanjih:

- Ali lahko ob upoštevanju člena L. 141-4, postal člen R. 632-1, code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov), člena 6 code civil (civilni zakonik), člena L. 110-4 code de commerce (trgovinski zakonik) ter razlage Direktive 2008/48/ES z dne 23. aprila 2008, ki jo je podalo Sodišče Evropske unije glede vloge sodišča pri spoštovanju določb evropske javne gospodarske ureditve, sodišče po uradni dolžnosti preizkusi ničnost pogodbe o potrošniškem kreditu, zlasti na podlagi člena L. 312-25 code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov), po izteku petletnega zastaralnega roka, ki velja za stranko?

- Ali lahko ob upoštevanju člena L. 141-4, postal člen R. 632-1, code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov), člena 6 code civil (civilni zakonik), člena L. 110-4 code de commerce (trgovinski zakonik), členov 4 in 5 code de procédure civile (zakonik o civilnem postopku) ter razlage Direktive 2008/48/ES z dne 23. aprila 2008, ki jo je podalo Sodišče Evropske unije glede vloge sodišča pri spoštovanju določb evropske javne gospodarske ureditve, sodišče razglasi ničnost pogodbe o potrošniškem kreditu, zlasti na podlagi člena L. 312-25 code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov), če nobena od strank ne vloži predloga za razglasitev ničnosti?

Cour de cassation (kasacijsko sodišče) je 21. oktobra 2021 podalo mnenje, da bi moralo sodišče, ki odloča o sporu, vprašanji postaviti Sodišču Evropske unije na podlagi člena 267 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Pritožnica je 30. novembra 2021 predložila stališča, v skladu s katerimi navaja, da se člen L. 311-17 code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov), ki določa, da sredstev ni mogoče dati na voljo pred iztekom sedemdnednega roka, le posredno nanaša na člen 14 navedene direktive, ter predlaga ubeseditev vprašanj za predhodno odločanje s sklicevanjem na načeli pravne varnosti in procesne avtonomije držav.

Nasprotni stranki v pritožbenem postopku sta 10. novembra 2021 sporočili, da ne bosta predložili stališč glede morebitnega predloga za sprejetje predhodne odločbe.

[...] (ni prevedeno)

OBRAZLOŽITEV SKLEPA

Ni sporno, da se za spor uporabljajo določbe člena L. 311-1 in naslednjih code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov), ki izhaja iz loi n° 2010-737 (zakon št. 2010-737), objavljenega 1. julija 2010, s katerim so v nacionalno pravo prenesene določbe Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. aprila 2008 (zdaj člen L. 312-1 in naslednji istega zakonika).

Prvo sodišče je po uradni dolžnosti sporno kreditno pogodbo razglasilo za nično, ker so bila sredstva predana posojilojemalcema pred iztekom roka za odstop, s čimer je bil kršen nekdanji člen L. 311-14 (zdaj člen L. 312-25) code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov).

Pritožnica prvemu sodišču očita, da je prekoračilo svoja pooblastila, ker se lahko le stranka sklicuje na ničnost pogodbe na podlagi teh določb, ki ustrezajo varovanju javnega reda; opozarja, da je nastala ničnost relativna ničnost in da ima potrošnik možnost potrditi pogodbo, ki postane nična; poudarja, da posojilojemalca, ki nastopata pred sodiščem, nista niti zahtevala razglasitve ničnosti pogodbe niti se nista sklicevala na kršitev člena L. 312-25.

Pritožnica poleg tega navaja, da se sodišče ne more po uradni dolžnosti sklicevati na tožbeni razlog, ki bi lahko povzročil razglasitev ničnosti pogodbe, po izteku zastaralnega roka, v katerem lahko sama posojilojemalca zahtevata razglasitev ničnosti pogodbe.

Nasprotni stranki v pritožbenem postopku pred sodiščem potrjujeta obrazložitev sodbe, katere potrditev predlagata. Trdita, da je prvo sodišče zakonito po uradni dolžnosti pazilo na določbo javnega reda, ki je predmet kontradiktorne razprave, čeprav nista vložili predloga za razglasitev ničnosti pogodbe.

Ob sklicevanju na člena 1179 in 1180 code civil (civilni zakonik) trdita, da se določbe javnega reda v zvezi s potrošniškimi krediti sankcionirajo z razglasitvijo absolutne ničnosti, ki jo lahko predlaga katera koli zainteresirana stranka in državno tožilstvo, ter da zastaralni rok začne teči od datuma, ko je bil ta, ki predlaga razglasitev ničnosti, seznanjen z nepravilnostjo, v obravnavani zadevi torej – ker gre za sodišče – na datum vloge za začetek postopka ali na datum obravnave.

Direktiva 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS je bila v francosko nacionalno pravo prenesena z zakonom št. 2010-737 z dne 1. julija 2010; nacionalna sodišča jo uporabljajo neposredno.

Člen 14 te direktive določa:

„1. Potrošnik lahko v roku štirinajstih koledarskih dni odstopi od kreditne pogodbe brez navedbe razloga. Ta rok za odstop se začne:

bodisi na dan sklenitve kreditne pogodbe bodisi na dan, ko potrošnik prejme pogodbeno določila in pogoje ter informacije v skladu s členom 10, če ta dan nastopi pozneje kot datum, naveden v točki (a) tega pododstavka [...]

7. Ta člen ne posega v nobeno določbo nacionalne zakonodaje, ki določa časovno obdobje, v katerem se pogodba ne more začeti izvajati.“

V skladu s členom 22 *„[d]ržave članice zagotovijo, da se potrošniki ne odpovejo pravicam, ki so jim podeljene z določbami nacionalne zakonodaje, ki uveljavljajo to direktivo ali so z njo usklajene [harmonizirane]“.*

V skladu s členom 23 *„[d]ržave članice sprejmejo pravila glede kazni, ki veljajo v primeru kršitve nacionalnih predpisov, sprejetih na podlagi te direktive, in vse potrebne ukrepe za zagotovitev izvrševanja teh kazni. Predpisane kazni morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne.“*

V skladu s členom L. 311-14 code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov) v različici, ki se uporablja za spor (zdaj člen L. 312-25), *„v sedmih dneh od sprejetja pogodbe s strani posojilojemalca posojilodajalec ne sme izvršiti nobenega plačila posojilojemalcu ali za njegov račun ne glede na obliko ali podlago za to, prav tako posojilodajalec ne sme izvršiti nobenega plačila posojilodajalcu. V tem istem roku posojilodajalec prav tako v okviru zadevnega posla ne sme izvršiti nobenega pologa v korist posojilodajalca ali za njegov račun. Če posojilodajalec podpiše dovoljenje za dvig s svojega bančnega računa, to dovoljenje začne veljati in učinkovati v skladu s kreditno pogodbo.“*

Navesti je treba, da ta določba spada v okvir točke 7 navedenega člena 14.

V nacionalnem pravu se priznava, da izplačilo posojenih sredstev pred iztekom sedemdnednega roka povzroči ničnost pogodbe na podlagi člena 6 code civil (civilni zakonik), ki določa, da s posebnimi konvencijami ni mogoče odstopati od zakonov, ki zadevajo javni red in sprejeta moralna načela. Če je razglašena ničnost pogodbe, mora posojilodajalec vrniti posojeno glavnico.

Člen L. 141-4, postal člen R. 632-1, code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov), določa: „*sodišče lahko po uradni dolžnosti uporablja vse določbe tega zakonika v sporih, nastalih zaradi njegove uporabe. Po prejemu stališč strank po uradni dolžnosti zavrne uporabo določbe, katere nepoštenost izhaja iz elementov razprave.*“

V skladu s členom L. 311-52 code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov) je treba „*tožbe posojilodajalca za izplačilo v primeru neplačila posojilodajalca vložiti v dveh letih od dogodka, ki je razlog za njihovo vložitev, sicer ta pravica preneha.*“

Člen L. 110-4 code de commerce (trgovinski zakonik) določa, da „*[o]bveznosti, ki nastanejo pri trgovanju med trgovci oziroma med trgovci in netrgovci, zastarajo v petih letih, če zanje ne veljajo posebni krajši zastaralni roki.*“

Člen 2224 code civil (civilni zakonik) določa, da „*osebni zahtevki ali zahtevki v zvezi s premičninami zastarajo v petih letih od dneva, ko je bil ali bi moral biti imetnik pravice seznanjen z dejstvi, ki mu omogočajo njeno uveljavljanje.*“

Za tožbe potrošnika – vključno s tožbami za razglasitev ničnosti pogodbe – in predloge za razglasitev ničnosti pogodbe, ki jih potrošnik vloži z ugovorom, velja petletni zastaralni rok od sklenitve pogodbe, kot določata člen L. 110-4 code de commerce (trgovinski zakonik) in člen 2224 code civil (civilni zakonik). Nasprotno pa ta pravila glede zastaranja potrošniku ne preprečujejo, da v vseh okoliščinah v odgovor na tožbo za plačilo predloži obrambni razlog iz vsebinskih razlogov, da deloma ali v celoti onemogoči zahtevek posojilodajalca, ne da bi imel od tega kakršno koli drugo korist.

Razsojeno je bilo, da določitev primernih rokov za vložitev pravnih sredstev v obliki prekluzivnih rokov dejansko ne onemogoča ali pretirano otežuje uveljavljanja pravic, podeljenih potrošniku; njen namen je preprečiti možnost, da bi se časovno neomejeno izpodbijala pogodba, s čimer upošteva tudi temeljno načelo pravne varnosti (sodba z dne 6. oktobra 2009, Asturcom Télécommunications, C-40/08).

Razsojeno pa je bilo tudi, da načelo učinkovitosti določb navedene direktive nasprotuje temu, da mora za sankcijo ničnosti kreditne pogodbe, katere posledica je obveznost vračila glavnice, veljati pogoj, da ničnost uveljavlja potrošnik v zastaralnem roku treh let (sodba z dne 5. marca 2020, OPR – finances, C-679/18).

Zato je treba Sodišču Evropske unije postaviti vprašanje za predhodno odločanje, kot je navedeno v nadaljevanju.

Poleg tega v skladu s členoma 4 in 5 code de procédure civile (zakonik o civilnem postopku) „*predmet spora določajo trditve strank*“ in „*sodišče se mora izreči o vsem, kar se predlaga, in samo o tem, kar se predlaga*“.

Zaradi teh določb, ki izhajajo iz procesne avtonomije držav, sodišče ne more odločiti *ultra petita*.

„*Načelo dispozitivnosti*“, ki je priznано v pravu Evropske unije, zlasti ker prispeva k pravni varnosti, prav tako izključuje, da bi lahko sodišče ustvarilo nasprotno tožbo.

Vendar člen L. 141-4, postal člen R. 632-1, code de la consommation (zakonik o varstvu potrošnikov) za zagotovitev učinkovitosti varstva potrošnikov, določenega z navedeno direktivo, določa, da lahko sodišče po uradni dolžnosti uporabi vse določbe tega zakonika v sporih, nastalih zaradi njegove uporabe; po uradni dolžnosti po prejemu stališč strank zavrne uporabo določbe, katere nepoštenost izhaja iz elementov razprave.

Na podlagi zadnjenavedene določbe se v nacionalnem pravu priznava, da lahko sodišče po uradni dolžnosti razglasi prenehanje pravice posojilodajalca, da prejme pogodbene obresti, tudi če se potrošnik glede tega ni izrekel, ne glede na to, ali nastopi na sodišču ali ne, če je bil tožbeni razlog predmet kontradiktorne razprave.

V nacionalnem pravu sklicevanje na ničnost pogodbe ne pomeni le obrambnega razloga iz vsebinskih razlogov zoper zahtevek za plačilo, ki ga vloži posojilodajalec, ampak samostojno zahtevo.

Poleg tega, kar je bilo povedanega o zastaranju, povezanem s tem, lahko to, da sodišče razglasi ničnost pogodbe, ne da bi potrošnik to predlagal – ne glede na to, ali ta nastopi na sodišču ali ne – ali privolil v tako razglasitev ničnosti, po tem, ko je sodišče po uradni dolžnosti preizkusilo nepravilnost, ki bi bila lahko sankcionirana s tako ničnostjo, vpliva na načelo dispozitivnosti ter individualno in kolektivno pravno varnost.

Vendar je treba z načelom učinkovitosti, katerega namen mora biti na splošno odvracati ponudnike od neskladnih praks, upoštevati omejeno udeležbo potrošnikov v sodnih razpravah, iz česar pa na individualni ravni ni mogoče sklepati niti o priznanju utemeljenosti predlogov posojilodajalca niti o privolitvi v morebitno razglasitev ničnosti pogodbe.

Zato je treba Sodišču postaviti vprašanje, navedeno v nadaljevanju, o pogojih, potrebnih za ravnovesje načel učinkovitosti, dispozitivnosti in pravne varnosti glede tega, da sodišče po uradni dolžnosti razglasi ničnost kreditne pogodbe, ne da bi se potrošnik o tem izrekel.

IZ TEH RAZLOGOV

COUR D'APPEL (VIŠJE SODIŠČE),

[...] (ni prevedeno)

ob upoštevanju člena 267 Pogodbe o delovanju Evropske unije,

– odreja predložitev zadeve in strank Sodišču Evropske unije, ki se mu predložita ti vprašanji za predhodno odločanje:

1. Ali načelo učinkovitosti sankcije, ki izhaja iz člena 23 Direktive 2008/48/ES, ob upoštevanju načel pravne varnosti in procesne avtonomije držav nasprotuje temu, da sodišče ne sme po uradni dolžnosti upoštevati določbe nacionalnega prava, ki izhaja iz člena 14 navedene direktive in ki v nacionalnem pravu nalaga sankcijo ničnosti pogodbe, po izteku petletnega zastaralnega roka, ki je na voljo potrošniku, da s tožbo ali ugovorom predlaga razglasitev ničnosti kreditne pogodbe?

2. Ali načelo učinkovitosti sankcije, ki izhaja iz člena 23 Direktive 2008/48/ES, ob upoštevanju načel pravne varnosti in procesne avtonomije držav ter načela dispozitivnosti nasprotuje temu, da sodišče ne sme razglasiti ničnosti kreditne pogodbe po tem, ko je po uradni dolžnosti upoštevalo določbo nacionalnega prava, ki izhaja iz člena 14 navedene direktive, ne da bi potrošnik predlagal tako razglasitev ničnosti ali vanjo privolil?

[...] (ni prevedeno)